

Brev från och till medlemmar av familjen Gjörwell växlade åren 1780-1811 Ep...

Gjörwell, Carl Christoffer,

HS Ep.G 12:2

National Library
of Sweden

Bok E. J. ifrån Kongl. Bibliothecarien C. C. Gjørnell till
Herr Johan Niclas och Fru Gustava Eleonora Lindahl i
Norrköping; dat. Stockholm, den 30 Dec. 1796.

Innehåll:

- 1) Nyjort-önskan och Nyjort-Lecture.
 - 2) Kvarjehandau.
 - 3) Jagta om Fru Sjörk och Brev til Kungell Rosander.
- Hyllningen må aldrig vrakas. — Bilagor: 1. Karakteris-
drag af Kon. Gustaf IV. 2. Hr. Kullbergs Brev om Fru Sjörk.

Gjörnellianer.

ingalunda kan jag fulta detta är utan at ännu en gång
omfamna mina begge mig så hjerteligen kära barn uti
Norrköping. Gud låte Eder uti allt få välgå, som det af
hela mit Hjerta Eder ti önskas!! så fattas intet, och intet
behöfver då vidare af mig tilläggas.

Louise kommer icke till Staden förrän efter Ny-året; då skal
jag ofta tala med henne om lilla Stafvan: då vil jag också
hjert gifva henne det kära Brevet, taga skylden och skaffa
Svaret. Sedan torde Söta Mor följa med dem till Sättra öfver
Tretonde-dagen; men jag blir hemma. Jag höftar väl mindre,
men har ej ännu vågat mig ut.

Jag glömde skriva till, at Greve Ehrenswärd's läroniska
Resa till Italien var utan Konparficket; således kunde
den aldeles intet köpas.

Söta min John! när Du skriver härnäst, så blägget Brev til
Kop Graveuren Martin och förtelara dit fullkomliga. Nåje
med hans Arbete. Ofelbart är Graveuren alltför vacker,
det med gifva alla.

Så snart något af de upfända Verken blifvit debiteradt,
skola Penningar genast aflämnas till Herr Martin; Du
kunde också nämna härom uti dit Brev.

Till den sist fända Jul-lecturen fogar jag nu en liten
dylik för Ny-året. Det Epistolariska verket af Herr
Kull,

Kullberg med mina Noter ber jag dock må återgå: ty det
bör redigare omskrivas, för at vinna lit tilbörliga rum uti
Geheime-Skrinet. Fragmentet af hans Brev til sin Mor är
aldrakärafte vackert, så mäladt, så kärlofullt. Men tuktas
aldrödmjukt för både Skålsningen och Bannorna:
men jag måste också vara en liten Svallden-bytta och
berätta, at han skrifvit til Donna Beata la Belle et
aldeles så skönt Brev, som han själv är; det kommer nu
an på Lilla Stafvas savoir-faire, at få läsa det; men så
framt ingen uti hela Norrköping får läsa det mer, än la
belle et bienfaisante Mediatrice, så skulle jag ock förmoda,
at detta Fortwende ingalunda Skadar Allianie-verket, häft
det ännu hvilat på de begge blott pastorale och amicale
Körneflanarne: att! så länge den illusionen -- häft vid
de 18 och 20 åren -- väcker, hvad man däst är lycklig!
Ja, illusionen måge vi aldrig köra från oss, ja ej en gång in på
fena åldern, utan det Besväret skole vi visligen lämna åt
den elake Döden. När han kommer och repar: so ist aus!
so ist so aus. Aber, en attendant, liebe Kinder -- se, så när
hade jag glömt, at frara någon Philosophie för nästa år:
den kommer då väl ock så til måtta. Men väl til det!
Så, som nu, lever jag visserligen

Bevges

aldratiliggnaste

Pappa.

Bilagor.

Bilagor.

1.

Utdrag utur et Bref, dat. Stockholm, den 20 Dec. 1796.

Vi lefve nu uti nya Tider, tillika fälla Tider. Konungen är rättvis; klok och god; han förer Regeringens Sjelf och på et sätt, så at knapt något Exempel gifves på en Koning vid så unga år, och som så börjat regera som han. Hvitka skunkaperi han under Minderårigheten in, famlat och förvarat, samt huru han lifsom förborgat det mästa af sin Stats-kloshet, är något fast underbart. Nästan först i Petersburg lärde man känna på hvad Peter Herren stod, och hvad Nationen, hvad Europa hade af honom at väntas. Man känner omkring hans Perfor ingen Gunstling, knapt en Förtroendes-Vän, dock denne utan obkönd verkan på ärenderna. - Ofwa viftas Konungen på Slaga, merändels helt allena, blott med en Kammarjunkare. Där läser han igenom Paperen, går af och an, genomtänker Malen, tager sedan et nytt Paper, går på samma sätt: alla förvaras noga, på allt har hon största ordning, allt afgjöras efter Lag och Rätt, allt expedieras snart. Vid de inskylda företräden en gång i veikan talar vår nye Gustaf med hvar man med en Vördighet, men tillika med en Godhet, som intager alla för honom. Hans Drägt, hans Dord, hans Betjening, allt är tarfligt. För Riket hus, hållar han med Besparing för egen Perfor. i dag begär den genom honom upstifade Svenska Akademien sin Högtids-dag; men Hans Maj:it har uttryckligen befallt

befalt, at idt hvarken Tæl eller Skrift noget skul nævnes, som
skulle gifva tilkænna, det Academien hade varit tvitande. Man
har flera Deris derpå, at Konungen dels förbudit, dels förordat,
at ingen ting må andragas eller anföras, mindre i trycket synas,
som kaffade minsta skugga på Jes^u Herr Fæstbroders²² förvaltning.
Hvilket skönt Drag af hans ädla Hjerta, af en sann Klokhet!
Ack min vän! jag skulle, om tiden medgäffe, kunna fylla et
helt ark med Deris på Gustaf IV:s Sätt at föra Spiran: et Sätt,
som ike kommer at falla Hæfde teknaren i förlägenhet, då
hans Person skal afmätas, hans Regering beskänjvas. Nog sagt.

Tillägning.

När Konungen hade nyss emottagit Regeringen, berättas;
at et mycket förmänt Fruntimer frågat Hans Maj:t, om man
icke nu finge vänta läffe förbudets uphåfvande? då Herren
skal hafva svarat: Det första min transformator lärde mig var
at tåga.

Slutligen läs med et rördt Hjerta den så samma och väl passande
Texten: 1 Kon. 11. 3: 11, 12; hvar öfver Herr Stenhammar talte
til Svenska Academien på des förmegade Högtidsdag, så lydande:
Och Gud sade til Salomo: Efter tu thotta beddes, och bad icke om
långt lif, eller rikedomar, eller om tinns fienders själar, utan om
förstånd til at döma: Si, så hafver jag gjort efter tin ord: Si,
jag hafver gifvit dig et wist och förståndigt Hjerta x), så at tin
like hafver icke varit för dig, och icke eller efter dig upkomma fra.

x) I de nya Prof. Bibeln heter det: jag vill förlåna dig et så
uplyst och moget förstånd — — —

Utdrag af et Brev ifrån Hver Secretæren Herrn.
And. Skullberg til sin Fru Moder i Carlwärona; dat.
Stockholm, den 14 Dec. 1796.

Som jag til min stora grämske kommit under fund med,
at en del af mina Linkläder befann sig i et mindre häfse,
samt tufftånd; så förantlät jag änteligen at i går göra en
nyvakning på Drottninghuset, för at be den gamla lefvedliga
Fru Djörks söka til at hjälpa det så godt hon förmådde. —
Hon blef så hjerteligen glad at få se mig, at jag just bleförd. —
Jag tog in den andra Trästolen i hennes lilla afdelning, och i
stället för at säga mit ärende, begynte vi at påminna oss
det forflutna, då vi allefemans bodde på Djurgården.
Färdarne kommo henne i ögonen vid minnet af hennes
lyckligare tufftånd, och de stodo där jämt under hela vårt
samtals. Hvad som oroadde henne, måste var hennes Söns
Välgång; han gifte sig, som Söta Mor vet, på sit 24:de år,
utan at äga mer än et par flitiga händer, och hon et par
stora blå ögon, där hans bild var infattad. — "Herre Gud!
sade hon, om min Jan Gabriel *) ännu wore ogift forre
Herrn, så behöfde han intet nu släpa som en träl-
fattig Gås! han har hustru och två barn och väntar
snart det 3:de! Hans Svärföräldrar wore fatiga som jag,
de kunde intet hjälpa honom medan de lefde, och intet
gjorde de honom någon tjänst med at dö heller, för han
måste kosta på deras begrafning, hwartil al deras efter-
lemnade egendom intet förflog. — När de i Guds Namn
skulle gifte sig, måste jag, förstor hon, ge dem mina egna
Sängkläder at ligga på; men dessa, pekade hon på några
gamla utfätra kluddar, äro nog för mig, jag behöfver
intet mer; jag lever intet så länge". — Jag stod intet ut

*) Juvenerare. Gefäll.

at höra

at höra henne förfäta sin berättelse, utan afbröt den just här
med at påminna henne at vi i dag hade Lucia, och frågade
om hon ännu mindes huru roligt vi hade våra Luci- aftnar?
Ja, suckade hon, då ledde Björken, och då var det en annan tid!
Våra små Sammanskott til denna slögtid, som Söta Mor
väl mins, användes måst at köpa Ljus före, och något smått
Snack at äta på, utom hvilket aldrig Barn (åtminstone
aldrig jag) äro fagnades. Och våra små Hjertan voro
få innerligen nöjda och hoppade af glädje. — våra begär
fräcktes aldrig utur det uplysta rummet, där vi ägde alt
hvad vi visste at älska och följa värde på, nämligen
våra Föräldrar, som delade vår förnöjelse, och friheten at
roa oss. —

O Dardndom! fälla tid, som jag begräter!

O Dardndom! fanna Nöjens enda vän!

Det blott din högkonst är som får mig åter:

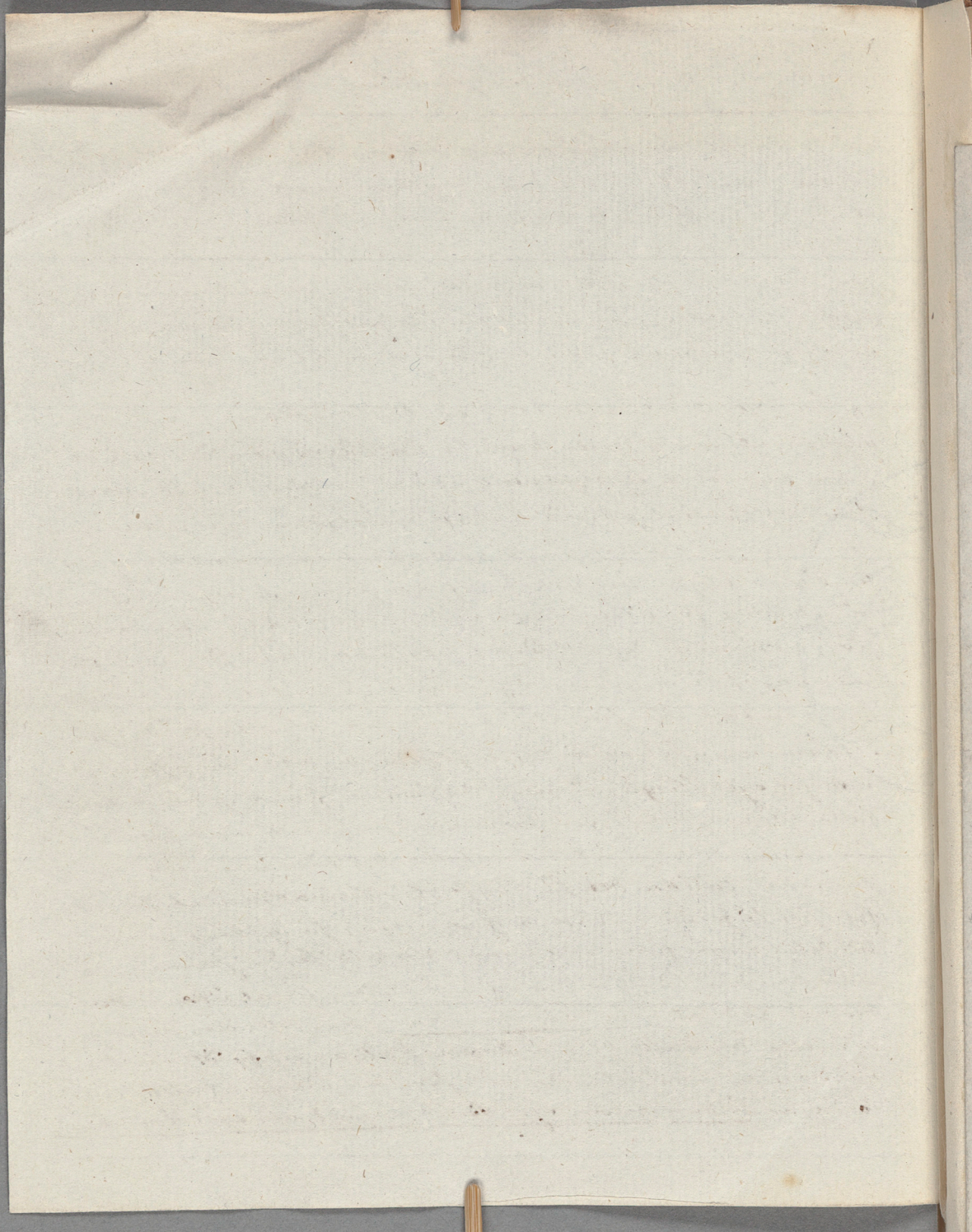
Gud lät mig aldrig aldrig mista den!

Nu kom en liten höjkrugens Gumman och satte bred vid
hennes Stol en liten Slufftopps krukka, med hennes middag
förmodligen; ty klockan var et, som påminte mig at
jag skulle lemna henne, för at få äta sin lilla Suppa,
som kanske intet var något kött i, åtminstone varm.
Jag steg upp och reommenderade mina saker snart färdiga,
och frågade: om hon behöfde penningar? — om jag be-
höfver? Slevre Gud! huru kan Herrn fråga det? — Jag
skänades verkligen för min fråga, och tog upp ur fickan
och delade christligt med mig af det lilla jag hade. —
Gud vet, om jag haft, at jag gifvit henne mer, men lilla
Söta Mor vet nog at jag aldrig haft mycket. — men vår
Slevre ger mig väl, hoppas jag! —

Gumman

Gumman rätt glad, och två stora Tårar tillrade utför
hennes kindben. Hon bad Gud välfignna mig med en ton,
som jag riktigt tror at vår Herre hörde, åtminstone gick den
djupt i min Själ. — Jag hade mycken nöd a at få henne
at bli stilla och intet följa mig ut, och lofvade at hjälpa
på henne ännu en gång innan Jul. När härnäst Söta
stor skrifer till sin Son, så hjälpa henne för at ting — Då
man är olyckelig, så är det en så ljuf troft at höra, at det
ännu ges någon i världen, som röres af ens öde *). —

*) Fru Beijörk är Enka efter en Skolmästare på Djur-
gården, uti hvars grankeap Hr Skullbergs Föräldrar en tid
bodde efter deras upflyttning ifrån Carlströna med Kongl.
Amiralitetets-Collegio, vid hvilket Verk Fadren var Actuarie.
Uti denna så vackra Park upväste unge Hr Skullberg, och
fick där de första intrycken af den skönea Naturen och en
så rik föda för sit målalande Snille. Men det kan ock måla
känslor, hvarom detta utdrag noggsamt vittnar. Denna Sösta
hade något så rörande uti sig, något så mycket harmonerande
med min egen känsla, at jag så gerna och ofta skådade på
den samma. Det är så tillfredställande, det är så förfonande
med sit eget Skäp, at inom detsamma finna goda, ömhets-
fulla människor, öfver hvilkas Läppar och utur hvilkas
Denna icke flödar det bittra Talet, det förödlämpande och
färande, tillika det så högt otacksamma Språket. Derfor
flyr jag så gerna undan, därför är jag så lyckelig alena.
Uti detta lugn finner jag min uprättelse, där flödar jag
min Löv, där hämtar jag nya krafter, för at icke tröttnas
vid min Lott: at tjena och oförättas. Den vise, den dygdige
sär detta öde lätt; ty när Dagens kall är uppfyllt, räcka
hans Snille och Hjerta den ädlaste, den sötaste af alla Sö-
löningar: Siden inom eget Svöft, lugnet uti eget Sinne.

Under måltiden, som verkligen intet dröjde länge innan den in-
 fann sig, taltes om de många glada stunder, som tillbragts
 på detta ställe i en älskad Sotieté — och dessa Souvenirer
 gafs lif och ljus åt vår bildning, och upväckte de lycklig-
 görande känslor, som endast födas i Vänskapens och Guldens
 Sköte. — under en glad Skål fögg en Sukk åt Norrköping,
 som visst icke skulle bli illa upptagen, om den kunde tillika visa
 de Hjerternes Förfatning, som skickade den.

Efter

Vännen Forfgren, äfven sent på året, men också en väcker
 Dag, eller den 5. Nov. 1795; likaledes på vår slöytidsdag, den 19
 Oct. 1796. Hvad nu eljest detta Vårdshus beträffar, så ligger det
 strant inom Djurgårds-gröten, merändels Blå Porten kallad,
 förmodligen af den orsak, at den varit anstruken med någon
 blå färg; hvarann också Cavalierer, som utomdes icke gerna
 fördjupa sig uti Antiquiteter, bruka säga: äta på Blå Porten;
 och är byggt uti gammalmodig och aldeles Hanstatisk Smak, med
 täckta Altaner framföre öfve Våningen på begge Slujen, omgifne
 af Djurgårds-Parken, Djurgårds-Viken och egne Trädgårdar.
 Af ålder har Stället hetat Lusthus-Porten och af det Skälet, at
 Fruv. Christina där haft en Trädgård med et Lusthus uti; men
 för at njuta en skön utfigt på en aman sida af Djurgården,
 hade Fruv. Fröken Kerstin också et Lusthus på nu Sprengströmen,
 för Egendomen, anlagd aldeles uti Engelske Smaken utmed
 stora Segelleden. At Målare-sidan förlustade hon sig åter ej
 fällan på Rörstrand, där hon hade sinckenbarr-Hage, och på
 utfunda. På alla dessa Ställen hade den unge och sköne greffe
 Magnus Gabriel de la Gardie den Nåden at få upväkta. Men
 Majit. — Men om jag vidare minnes rätt, har Kumländens Vårdshus
 äfven tillförne hetat Paris och varit anlagdt af en fransk Kock.
 Jag började för 40 år sedan gå dit under mina Djurgårds-Promena,
 den sitta på Utanen, äta en Kaffkål och läsa uti en Bok, och det
 gör jag ännu; hvarann jag ook får allt för bättre köp än andre.

Efter den pastorale Middagen, som var förträffelig, både i an-
seende till sin Simplicite' och Delicategafe *)^{*)}, bestöto vi at et flykte
följa den vackra Strandvägen förbi Kruthuset framåt
Matts-hof **)^{*)}, en charmant väg, som nästan vid hvarje
Steg visade oss intressante Tejlor. — På ena sidan om vägen
det stora gråa, men rikt bevänta Berget och den fluttande
Gräsvallen med sina Ekar, Björkar och Kasselbykar nedan,
före, och på den andra Alarne, Vatnet och längre bort det
nakna Lådugårds-gårdet gjöra en agréable Contrast och öka
ens njutning med föreställningen, at man är på det
vackraste stället i hela Trakten.

Som vägen började bli litet besvärlig, vände man om och
stälde kossan rätt åt Staden tillbaka, där afstörer och bekymmer
lägo otåliga och förargade sig öfver vår obekymmerfamhet.

*) Ja bevars! denna Middags måltid bestod af salt Färskött ^{Men} med
Potatoes, vanlig Senpa, en fläck ^{Soget} och et fat odygdiga Dackeller,
Maringuer, kallade på Svenska Mådomar, hvilka flutteligen
fördränktes uti et helt Stop Bögchoff. Et så öfverådigt Kulor för
fyra Personer har mit Stats-Contoir ej på 4 år mågtat bekosta;
utan, när Invaliden någon gång velat hämta frisk luft
och återvinna nya krafter, tager han blott en af sine Stöj-
tanter med sig, flundom äter han sin Aborre och dricker sit
Quarter cont solo; och har rätt roligt. Alla dessa Utgifter ruinerar
för ingen del mit Statsverk: ty de bestindas endast och allenast af
de Extra-Pen^{ning}medlen, som ingå från Post-Contoiren i skura och
skofde. Hången gång kastar jag Arbetet pennan ifrån mig sel.
halfväl om aftonen: således förtv och förthensvull — — —

**) Matts-gård, och så kallad efter Grosshandlaren Matts
Läfransen, som bebyggt detta vackra ställe. En tid ägdes det af
öfverste Dargenskierna, då det kallades Stiernborg; men nu har
det öfverfallit ned uti borgerliga händer, och bebod af Herr Gross-
handlaren Lem. Fr. Köschell, som upptagit stället under gamla öfrälfs-
namn.

Men ännu låg här i Vägen en Jouisfance i förfat för oss,
som krönte Glädjen och gjorde vår Dags nöje fullkomligt. —
Just på gränsen af Staden och dändet, af Konsten och Naturen,
ligger et Ställe, som icke lär vara obekant och kallades af
gammla Cypitensudden *). En af Sällskapet, som hade gamla
relationer med detta Ställe, propinerade at vi skulle smygga
os i första tyfthet upføre trapporna, för at se den vackra
belägenheten, och at njuta en hög kärna hogkomster. —
Ingen var deremot, utan det verkställes lyckligen och väl. —

Redan

*) Ett med Djurgård-bron och där jag bodde de otta få fatta sanna
Åren 1783-91. Ste nhuset upbyggdes af en Döfsejännare,
fillede en förtrandes-man uti den före Jägarens, Konung
Fredric's tid, häst den tiden Sal. Hans Maj: ty bygde Fredrichshof
och plögade där älskog med Fröken Saube. Detta slus har
utomdes den nåden, at icke draga den minsta Tinga af
utskyld, hvarken til Stad eller Land, til Präst eller Fogder,
hvilket är et stort undemerk; men själva Jorden har utomdes
det miraculeusa, at åboen icke heller lyder under Slus vid
Stadens domfwol, utan under Janderyds Håradsting. Då jag
bodde denne Egendom, och hvilken jag kallade fördilla-Dallerne,
i anseende til den härliga utsigten på alla sidor, ägdes den af
Directuren vid Ostindiska Compagniet, Herr Kiesel, efter hvars
död den såldes til Jägaren Sjögren, som nu hyrer ut densamma.
Hvad Namnet Cypitensudden beträffar, så förmåles et sagabrott
af min Isländare, at det härstamar ifrån den så rygtbare, loop-
waerdie. Cypitänan Alfrön, hvilken bodde och bygde där, sedan
han flutit sina Kefur på Strät och därunder en gång seglade genom
sjelfe den Ottomäniske Porten. Han var et original af Egenskäntek
och Sknyt: ty då en af Okunighet eller på sine frågade Herr Cypitänan,
om han visste hvar Ottomäniske Porten låg uti ihdelhafvet, svarade han
Strätfarane. Ja visst: nej, jag det, och så mycket bättre, som jag en gång seglat
igenom densamma; och all ifrån den tiden kallades han Segel för Ottomäniske
Porten, och kändes allänant under detta Namn. Således är han en allför
öfver Rendant til Cypitänan, då han med häst och kärlf äkte genom den före
Annan vid Orzattens och kom ut igenom Tanghället.

Redan voro vi i öfversta Färsfun och hade öpnat Dörren till en
tom Kammare vis:à vis Fönstret. Fönstret, för at i en Blick öfverse både
Staden och Landet, och voro nästan färdige at gå. — Likväl var en
kär Kammare ofydd; des Dörr var så svår at komma förbi, efter den var
närmast Trappan och Nyckeln fatt i. — Man klappade varjann, och
Slöven kom ut som, då han fick höra vår åstund, bud oss ganska
vänligt at friga oss. Denne var Major och hette Bratt, Musiens och en
värl hugglig Karl, som af Hjertat bod och nödgade oss at dricka
af fet öl, och var värl god och beskedlig.

Jag jänkade mig helt när en af Sällskapet, som öfverfåg med
Ravisment alla Ställen uti detta lit fornda Rum. — Här, sade
han, har jag lefvat otta lyckaliga år, omgifven af söta
Damm, en god Hustru och goda Vänner; och då man haft otta
sådana år i sin lefnad, så har man ingen ting at klaga
öfver. Här; detta Hus stod min ena Söters Soud, och den
andra förlofvades. Nu äro de alla så lyckliga! — Och jag,
som detta Språk gick till Hjertat, kem så lifligt ihog Fru
Stafvas Stam bok och den 8 Maji, och beslot at genom
några ord förvara minnet af den Dagen; och verkligen,
om jag då haft Penna och Papper, tror jag väl at jag
en gång i mina dar skulle kunnat hwad jag ville. —
Nu kan jag blott önska dem alla, at beständigt vara
lika lycklige, som jag fet och hoppas dem vara,
och at kunna göra alla omkring sig så lycklige, som
de gjort mig! — Vi skildes just med fatnad ifrån detta
interessanta Ställe, och kommo till Staden, där man
skildes åt, hvar och en på sit håll.

Här slutar sig min beskrifning; men jag slutar
aldrig at vara
Eder
ynrigtigaste vän
H. A. Kullberg.